

Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

No. 16. Den 20de April 1805.

Trykt i Kjøbenhavn hos Directeur Johan Frederik Schults.

Undertegnede ere Redactører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen. Peter Johan Monrad,
Statsraader og Deputerede i det danske Cancellie.

Forsl  ninger.

Under 22de Marts d. A. er, igjennem det danske Cancellie, udfærdiget en Placat, hvorved Forordningen af 11te Mai 1775, angaaende Skolevæsenet i Danmark og Norge, i nogle Dele forandres og nærmere bestemmes. Dens Indhold er sælgende. Da den Reform af de lærde Skoler, som, efter en af Hs. Majestæt bifaldet Plan, er bleven indført i dens hele Omfang ved Cathedralskolerne i København, Christiania og Odense, alene kan udbrede sig over de rigere doterede Underviisnings-Anstalter, og da den, selv i disse, formedelst de Forberedelser, den udkræver, maa gaae frem med lange
form

somme Skridt; saa finder Hs. Majestæt det nødvendigt, at foreskrive visse almindelige Regler, ifølge hvilke endog de mindre formuende lærde Skoler, i begge Riger, kunne gives de Forbedringer, som nærmest behøves, for at sætte dem i Stand til, paa en med Tidens Tær overensstemmende Maade, at opnaae deres vigtige Viemeed. Det befales derfor, saaledes som følger.

1. Af de saakaldte Lectier, eller latinske Classer, skal der for Fremtiden hverken være flere eller færre i nogen Skole, end fire i alt. Hvor en Skole hidtil har havt færre, skal den, saasnart muligt, sættes i Stand til, at kunne bestride Omkostningerne ved een eller flere nye Lære-Classers Indretning. Dette bør skee, enten ved taalelige Skolepenges Oppebærelse af ikke uformuende Forældres Sønner, eller, saafremt denne Indtægt ikke skal findes tilstrækkelig, ved Bidrag af en Naboes Skoles Overskud. Men i de Skoler, hvor der hidtil har været flere Lectier, skulle disse nedsættes til fire, og Lærerne i de Lectier, som indgaae, være forpligtede til, at undervise i saadanne Læresag, hvortil de af vedkommende Rector foreslaaes og befindes duelige. De Efterretninger, som behøves til at indlede, og siden at udføre disse Forandringer, skulle, paa Forlangende, uopholdeligen meddeles den angaaende Universitetet og de lærde Skoler nedsatte Commission. Hvorhos Hs. Majestæt paalægger bemældte Commission, at den, saafremt

fremt det efter anstillende Undersøgelser befindes, at en eller anden Skole aldeles kunde undværes, skal gjøre allerunderdanigst Forslag til Sammes Ophævelse.

2. Hvad Skolebygningerne angaaer, da, som det er upassende, at to eller endog flere Afdelinger af Disciple paa eengang undervises i een sælleds Pæresal, have Skolens Forstandere, med Rector, og i fornødent Fald med en bygningskyndig Mand, at overlægge, hvorledes den med en saa ubequem Indretning forbundne Uleilighed paa den mindst bekostelige Maade kan afhjælpes, og i det ringeste 4 til 5, fra hinanden adskilte, lyse og rummelige Lærestuer i Skolebygningen bringes tilveie. Tillige skulle Vedkommende angive alle de Mangler ved Skolebygningerne, der kunne gjøre Opholdet i samme modbydeligt for Lærere og Disciple, eller vel endog have skadelig Indflydelse paa deres Helbred. De Planer, der vedkomme saadanne Forbedringer af Skolebygningerne og deres Inventarium, skulle, tilligemed Overslag over Omkostningerne, indsendes til Skole-Commissionen, fra Stifts-Øvrigheden, der har at ledsage dem med sin Betænkning.

3. De gamle Sprog og de Discipliner, der i Skole-Forordningen af 11te Mai 1775 nævnes som Grene af Underviisningen i de lærde Skoler, bør fremdeles dyrkes i disse med den Flid og Omhu, hvorved Grundighed i det lærde Studium og den Ungdoms hensigts-
mæs-

mæssige Dannelse, som bestemmes dertil, ene kan fremmes og opnaaes. Men, da det, med Hensyn til Skole-Ungdommens tilkommende Bestemmelse, er af megen Bigtighed, at den, foruden en vis Grad af Færdighed i mundeligt og skriftligt Foredrag i Modersmaalet, ogsaa allerede fra Skolen medbringer til Universitetet Beskjendtskab med eet og andet af de nyere fremmede Sprog og nogle mathematiske Forkundskaber, saa er Hs. Majestæts Villie og Befaling:

- 1) at Underviisningen i den danske Grammatik og, som en Fortsættelse deraf, Anviisning til de forskjellige Slags skriftlige Udarbejdelser, og dermed forbundne practiske Øvelser, skal fra 1ste Mai dette Aar, i alle lærde Skoler, udgjøre en særskilt, igjennem alle disses Classer fortgaaende, Lektion;
- 2) at, hvor og saasnart en Skoles Omstændigheder tillade det, ogsaa, af de nyere fremmede Sprog, Fransk og Tysk der skulle læres;
- 3) at Underviisningen i Arithmetik skal fortsættes igjennem alle Classer, men at istedet for Sphærica, der hidindtil var et eget Læresag, Underviisning i Elementargeometrien skal indføres, og, hvad af Sphærica er fornødent for Skole-Ungdommen, forbindes med den geographiske Cursus, dels ved dens Begyndelse, dels ved dens senere Gjentakelse og Udvidelse;
- 4) at Underviisningen i Kunstfærdigheder, i de lærde Sko-

Skoler, for nærværende Tid, skal indskrænke sig til Calligraphien, men Øvelserne heri fortsættes igjennem flere Classer.

4. Da den offentlige Underviisning i ethvert Lærefag betydeligen vinder i fastere Sammenhang og planrigtig Eenhed, naar den af samme Lærer fortsættes igjennem alle Classer, skal enhver Rector eller p. t. Vicarius Rectoris, inden 6 Uger fra denne Placats Bekjendtgørelse, ved Stiftets Biskop, til Skolecommissionsionen indsende en muligst nøiagtig Besvarelse af følgende Spørgsmaal:

- 1) hvilken eller hvilke af de hidtilværende, eller nye tilkommende Læregjenstande, han ønsker at forbeholde sig;
- 2) til hvilke han anseer de alt ved Skolen ansatte Lærere i den Grad duelige, at Underviisningen i dette eller hiint bestemte Lærefag, igjennem alle dets Classer, uden Betænkelighed kunde betroes dem, og
- 3) hvilke Sprog eller Discipliner, eller hvilke Classer i disse, der endnu vilde fattes Lærere, som tilstrækkeligt vare dem vorne, og som sølgeligt, saafremt de ikke ellers allerede skulde være der paa Stedet, eller i Nærheden, maatte kaldes derhen.

5. Om Læregjenstandenes Fordeling i de enkelte Classer fastsættes i Almindelighed, at i de større Skoler, i hvilke for Fremtiden, ligesom i de tre allerede forandrede Cathedralsskoler, Disciplene skulle være inddeelte i
fire

fire Hovedafdelinger, skal Underviisningen i Modersmaalet, i den latinske Philologie, i Religionslæren, i Geographie, Historie og Arithmetik, ligesom i nysnævnte Skoler, gaae gradviis frem igjennem alle Classer, fra den nederste til den øverste. Derimod skal den græske og franske Sprog-Underviisning først begynde med Disciplene af anden latinske Classe. Ligeledes skal Underviisningen i det tyske Sprog og i Elementargeometrien begynde med Disciplene af tredie latinske Classe, Underviisningen i det hebraiske, for de Disciple, der tænke engang at lægge sig efter det theologiske Studium, først i den fjerde Classe tage sin Begyndelse, og Øvelserne i Calligraphie indskrænke sig til de tre nederste latinske Classer. Men, skulde der, i Henseende til denne Fordeling, i de Skoler, hvor der for det første maa blive mindre end fire Classer, møde nogen Vanskelighed, have vedkommende Rectores, ved Stiftets Biskop, at henvende sig til den angaaende Universitetet og de lærde Skoler nedsatte Commission, og som Rettesnoer at følge de af denne gjorte Bestemmelser, der ligeledes igjennem Biskoppen skulle komme dem tilhænde.

6. Paa det at disse Gjenstande for Underviisningen kunne behandles efter samme Plan i alle lærde Skoler, uden dog at hindre Opsyldelsen af det Ønske, adbillige fortjente Rectores ofte have yttret, om et mindre indskrænket Valg i Henseende, til de latinske og græske

Skri-

Skribenter, som i Skolerne har læses og forklares, har Hs. Majestæt tiideelt Skole-Commissionen Befaling, at gennemgaae det Bilag til den nye Anordning for de tre forandrede Cathedral-skoler, som er betegnet No. 1 og har den Overkrift. "Om Underviisningens Omfang &c.," samt deri at optage de Forandringer, hvilke med Hensyn til de Skolers Tarr, som denne Placat angaaer, maatte ansees fornødne. Af denne Anviisning, som bliver at forelægge Hs. Majestæt til Approbation, skal det fornødne Antal Exemplarer vorde alle Rectorer ved bemældte Skoler tilstillet. Hvorefter det paaligger dem, som en vigtig Deel af deres Embeds-Pligt, ei alene selv nøagtigen at følge den givne Forkrift, men og at drage Omsorg for, at enhver af deres Med- og Under-Lærere holder sig denne efterrettelig.

7. I Henseende til Lærebøger opfordres Rectorer til for Skole-Commissionen at anmelde, om de til Ledetraad ved deres egen Underviisning ønske at beholde de til Skolernes Brug hidtil indførte, eller hvilke ændre, i deres Tanke bekvemmere, de hellere vilde betjene sig af. Over dette Spørgsmaal skulle de og indhente de underordnede Læreres Svar, for saavidt Lærebøgerne i alle dem betroede Underviisningsfag angaaer, og indsende Samme, ledsagede af deres egen Betænkning og Forslag, til Skole-Commissionen, af hvilken Hs. Majestæt da forventer, at den, i at bifalde eller for-
andre

andre de indkomne Forslag, vil gaar tilvarfs med muligste Omhu og Forsigtighed.

8. Da den, de lærde Skolers Disciple paalagte, Sang Opvartning i og uden for Kirken har havt adskillige Misbrug og Uleiligheder til Følge, og da den i Cardeleshed har foraarsaget hyppige Forstyrrelser i Skolestiden, hvilke allermindst herefter kunne taales, naar denne i en større Grad sysselfattes; saa er Hs. Majeestats Willie og Befaling, at denne Disciplenes Sang-Opvartning saavelsom Lærernes Degne, Forretningen aldeles skulle ophøre til 1ste October d. A. Men, da saadan Forandring var skee paa den til de forskjellige Localomstandigheder meest passende, og for Skolerne mindst byrdesulde, Maade, skulle Biskopperne, snarest muligt, til det danske Cancellie indsende specielle, og fuldstændigt oplysende, Beretninger om den i enhver Skole i deres Stift endnu brugelige Kirke- og Sang Opvartning, saavel af Lærere som Disciple. I Samme have de tillige at opgive, ei alene hvad faste Indtægter Skolen i saadan Henseende er tillagt, men ogsaa, efter et Gjennemsnit af de 5 sidste Aar, Beløbet af de uvisse Indkomster, som Skolen, Lærerne ved Samme, eller dens Disciple, aarligen have oppebaaret, af Offer, Collecter, Pibbegjængelser eller Bielser, i eller uden for Kirkerne, hvad enten det Indkomne er blevet erlagt efter bestemt Tært, eller ikke. Til Indberetningen herom have Bis-

kop.

Skopperne at søle deres Forslag, hvorledes, efter Omstændighederne, Latinskolens Befrielse fra Kirke- og Sang-Oppartningen, uden Tab af dens hidtil havte Indkomster, eller dog med saa liden Formindskelse deri, som muligt, kan iværksættes. Over de indkomne Beretninger bliver Skole Commissionens Betænkning at indhente, og, efter at Alt har været Hs. Majestæt forebraget, skal Allerhøiissammets Bestemmelse, i Henseende til disse Anliggendes tilkommende Regulering ved de lærde Skoler, offentligt vorde bekjendtgjort.

9. Endeligt bemyndiges fornævnte Commission til, angaaende de lærde Skolers Stipendier og Kassevæsen, deres Fonds og de ved dem værende Bogsamlingers og videnskabelige Apparaters Tilstand, at indhente de Oplysninger, den i nogen Henseende behøver, for at kunne give de Indberetninger og Forslag, hvilke den, om disse Gjenstande, allerunderdanigst har at forelægge Hs. Majestæt, den fornødne Fuldstændighed og Nøagtighed.

10. I Henseende til den Fremgangsmaade, som herester, inden og ved Disciplenes Dimission til Universitetet, bliver at iagttage, henvises Rectores og andre Vedkommende til den under 22de Marts d. A. udgaaene Forordning, Examen artium angaaende. I alle øvrige Puncter, der ikke ved nysnævnte Anordning, eller ved denne Placat, eller ved det i §. 6 omtalte Vilag, forandres eller ophæves, skulle de i Skolefor-

lesforordningen af 11te Mai 1775 indeholdne Bestemmelser, forblive i deres fulde Kraft.

Under 19de d. M. er, fra det danske Cancellie, udsærdiget en Placat angaaende adskillige til Vaccinationens Udbredelse sigtende Foranstaltninger. Dens Indhold er følgende. Da flere Aars Erfaringer, baade her til Lands og paa andre Steder, tilstræffeligent have godtgjort, at Vaccinationen, eller Indpodningen af Koeopper, ved rigtig Behandling, sikker mod de for Menneskene naturlige Koppers Voldsomhed; saa har det behøget Hr. Majestæt, paa det at denne for det Almindelige yderst vigtige Sag end mere kunde fremmes, allernaadigst at befale:

- 1) at de i begge Rigerne beskikkede Medici og Chirurgi, paa Forlangende, skulle anvises nogle Subjecter iblandt de Børn, i deres Embedskreds, som nyde offentlig Opdragelse, Underviisning eller Understøttelse, som ikke have haft de naturlige Kopper, og ere sunde, for at vaccinere disse, og derved at vedligeholde den friske Indpodnings-Materie;
 - 2) at, naar nogen befindes syg af de naturlige, eller saa kaldte Børnekopper, hvad enten disse ere frembragte ved Inoculation eller ved anden Aarsag, skal der, saavel med Sygdommens Anmældelse, som med de Foranstaltninger, der have til Hensigt at forekomme
- Smit-

Smittes Udbredelse, i alle Maader forholdes efter Forordningen af 17de April 1782 for Danmark og Placaten af 3die Juni 1791 for Norge, angaaende hvad i Tilfælde af smittende Sygdomme bør iagttages, og

- 3) at de, som paatage sig at indpode Koefopper, skulle, til Beviis for den af dem fuldbyrdede Vaccinations Paalidelighed, meddele enhver, der heldigen har gennemgaaet samme, en Attest, af saadant Indhold, som et Placaten hostrykt Schema udviser, og hvortil autoriserede Blanquetter skulle vende Øvrighederne tilsendte, for at uddeles til dem, der besatte sig med Vaccinationen; dog at slige Attester ikke medgives andre end dem, hvis Vacciner den 8de, 9de eller 10de Dag efter Indpodningen ere besundne at være genuine eller ægte.

Hvilket, til alle Vedkommendes Efterretning og alerunderdanigste Efterlevelse, bekendtgjøres. Og paa det, at denne Placats Indhold kan komme til meniges Mands Kundskab, bliver et passende Antal Exemplarer tilstillet Øvrighederne, for at uddeles, saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, i begge Rigerne.

(Fortsættelse af Forordningen angaaende Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet.)

9. Saasnart Examensdeputationerne ere udnævnte, circulere de fra de offentlige og private Lærere ind

fomne Beretninger, der angaae samtlige en vis Deputation tildeelte Dimittender, imellem denne Deputations Medlemmer; men den paa Patronatets Foranstaltning bestemte Orden af Examinanderne, tilligemed Navnene paa den Examensdeputations Medlemmer, hvilken de ere henlagte under, og Dagene, der ere fastsatte til den skriftlige og mundtlige Prøve, blive af det philosophiske Facultets Decanus, 8 Dage før Examen, paa sædvanligt Sted bekendtgjort.

10. Den fjerde Dag før Examens Begyndelse mælde vedkommenbe Dimittender sig hos det Medlem af Examensdeputationen, der i hiin Bekendtgjørelse er nævnet først; han antegner deres Navne, og bestemmer dem Sted og Time, hvor og naar de skulle indfinde sig til Prøvelse. Tillige blive de, ifølge 6 §. indsendte, originale Døbeattester, der skulle følge med de i hver Deputation cirkulerende Beretninger, dem tilbageleverede.

(Fortsættelsen følger.)

Blandede Efterretninger.

Da den kongelige svenske Gesandt har tilmæltbet Departementet for de udenlandske Sager, at Isaac Gløerfeldt er, af Hs. Majestæt Kongen af Sverrig, udnævnt til Allerhoistfammes Handels-Agent eller Consul i Helsingør, saa er, i den Anledning, under 19 d. M.,

igjens

igjennem det danske Cancellie, udfærdiget et Rescript, til
 Stiftamtmanden over Sjælands Stift, om, at bemældte
 Glærsfelde i fornævnte Egenkab er bleven erkjendt og
 antaget.

Under 5te d. M. er Præsidenten i det danske Cancellie, Kammerherre Kaas, tillagt kongelig Befaling, & afgangne Geheimeraad Brandts Sted, at paatage sig Herlufsholms Skoles og Gods Direction og Inspection, dog saaledes, at det egentlige Underviisnings-Sag skal henhøre under den kongelige Commission for Universitetet og de lærde Skoler.

Den 10de d. M. er Committeret i Rentekammeret, Kammerjunker D. D. Baron Kaas-Lehn, udnævnt til Medlem af den kongelige Creditkasses Direction.

Efter indkommet Forslag fra Børgerne ved Holmens Kirke, betræffende Skibs-Kirkegaarden uden for Stadens Østerport og Betalingen for Begravelserne der m. v., har det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium, under 8de April d. A., approberet og tilfærevet bemældte Børger:

I) at der, for de vorne Lig, som begravnes paa fornævnte Kirkegaard, og for hvilke der, efter Reglementet af 4de October 1798, skulde betales til Holmens

Kirke

Kirke, skal til bemældte Kirke erlægges samme Betaling, som ved Reglement af 15de Febr. d. A. er bestemt for Kirkegaardene uden for Nørreport, nemlig:

for Lig, som udføres med bedste Ligvogn til 20 Rd.,	8 R.
naar Ligvognen til 10 Rd. bruges	6 —
naar Liget udføres med Ligvogn til 5 eller 8 Rd.	4 —
for Lig, som udføres i ringere Ligvogne,	2 —

2) at Betalingen for Vorn paa 5 Aar og derunder skal være det Halve, imod for Bornes Lig;

3) at der for Eiendoms-Grave skal betales 8 Rd., og at der i saa Fald maa tillades Vedkommende at gjøre en Indhegning om Graven af smaae Beplantninger eller Stakit, som dog ikke maa være højere end to Alen over Jorden;

4) at der for en Ligsteen paa en Eiendomsgrav skal aparte betales 4 Rdlr.;

5) at Betalingen for Monumenter maa blive uforandret, som ved Reglement af 4de October 1798 er fastsat, fra 10 til 50 Rd., efter Monumentets mere eller mindre Pragt;

6) at der, naar Monument opreises, skal, foruden den under 5te Post ommældte Betaling, betales det stipulerede for Eiendomsretten; men, hvis Graven er muret, da endvidere en aparte Recognition efter nærmere Bestemmelse;

7) at bemældte Reglement af 4de October 1798
skal

skal være uforandret i Henseende til Divisionernes, Sø-
Tøihuus, Compagniets og Haandværksstokkens Mand-
skab med Koner og Børn samt Holmens Sogns Fats-
rige, (nemlig at disse ikke betale noget til Kirken for
Jorden), og endeligt

8) at Kirkeværgerne skulle lade optage et Kaart
over Stibs-Kirkegaarden, der viser ethvert Begravels-
ses-Plads, som kan anbringes m. v., og at de deref-
ter skulle indkomme med nærmere Forslag om det, der vil
blive at iagttage med Begravelses-Pladserne paa Stibs-
Kirkegaarden, for at faae det fornødne Rum og den
Orden indført, at Gravene følge paa hinanden m. v.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Froens Sognekald
i Aggershuus Stift, 490 Rdlr.; Naade Sognekald i
samme Stift, 262 Rdlr.; den ordinerede Lærers Em-
bede til Skjærvæ i Tromsø Provstie, 160 Rdlr.;
Sandbye Vice-Pastorat i Lolland, 250 Rdlr.; Fer-
ring Sognekald i Ribe Stift, 60 Rdlr.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 19 April
er Personel-Kapellan J. F. Gaabye confirmeret til Sog-
ne

nepræst for Errindlev og Olstrup Menigheder i Polland, i den forrige Sognepræst N. Saabyes Sted, som deraf, efter Ansøgning, i Naade og med Pension er entlediget; Sognepræsten for Gyrstinge og Klinttrup Menigheder, M. H. Ursin, og Sognepræsten for Schierplinge og Gaardrup Menigheder i Sjælland, R. E. Hvas, efter Ansøgnings, i Naade og med Pension entledigede fra deres Embeder; Justitsraad og Professor Philosphie N. Schow udnævnt til overordentlig Professor i Archæologien, og Overlærer ved Cathedral-Skolen i Kjøbenhavn samt Adjunct ved Universitetet, S. Sverdrup, til Professor græcæ lingvæ extraordinarius, begge ved Kjøbenhavns Universitet.

Under Generalitetet: Den 5te April er character. Capitain S. v. Arenken af den søndensfjeldske Skieløber-Batallion befuldmægtiget til Compagniechef i den nordensfjeldske Skieløber-Batallion; i det tellemærste Infanterie-Regiment ere: Capitain J. F. v. d. Lahe v. Sernikow befuldmægtiget til Major og Batallions-Commandeur; character. Capitain H. M. v. Grønvold til Compagniechef, og Second-Lieutenant H. v. Breda til Premier-Lieutenant.

Under Rentekammeret: Ved kongelig Resolution af 10 April d. A. er Kammerjunker v. Hevensfeldt overdraget Inspectoratet over Godset Drage i afgangne Inspector Gørres Sted.